



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Clavdii Espencei Theologi Parisiensis De Evcharistia, Eivsque Adoratione, Libri Qvinque

Esponce, Claude d'

Parisiis, 1573

Cap. I. Scholae recentioris sententia.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30397



LIBER TERTIVS,
 DE SACROSANCTA EVCHA-
 RISTIA, QUI EST DE ADO-
 ratione vtriusque in vna Iesu Christi
 persona, naturæ.

*Schola Recentioris, siue Scholastica Theologica
 sententia.*

CAPVT PRIMVM.



V M sententiarum Theolo- *Lib. 3. dist. 9.*
 gicarum Magister, duas super
 hac re sententias iam tum po- *Zuinglius*
 fuerit, mirum est nobis Eucha *infra. lib. 5.*
 ristiam adorantibus, ab aduer- *cap. 6.*
 sariis obiici Lombardi disci-
 pulorum ac interpretum, quos
 Quæstionarios & Sententia-
 rios contemptim vocant, con-
 sensionem super pura Christi

humanitate non adoranda, quia creatura. Horum au-
 tem quid quisque hîc dixerit, immensi esset operis colli-
 gere, & nihil alioqui necesse, sed ab vno & altero, illo
 veterum, hoc recentiorum diligentissimo licuerit reli-
 quos discere. Hanc igitur illi quæstionem sic efficiunt, & *Thom. par.*
 persoluunt, Duo in eo qui honoratur, considerari, & id *3. quæst. 25.*
 cui honor exhibetur, & honoris causam. Propriè autem *art. 1. et. 2.*
 ac per se honorem toti subsistenti rei sic exhiberi, vt si- *Et ibid. caie*
 quando partem contingat honorari, non secundum se, *tan. Diony.*
 nec nisi propter id ipsum totum, & quia totius pars est, *Carthusia.*

De fide Or. honoretur: Honoris autem causa, est honorati excel-
ghodoxa. lentia, vt si quo in homine sint plures honoris causa,
part. 3. arti. praelatio, scientia, virtus, erit ex eius quidem qui hono-
34. quest. 1. ratur, parte, vnus honor, secundum honoris autem cau-
st 2. sas, plures. Cùm ergo in Christo vna sit persona, & plu-
 res naturæ, plures adorandi causæ, eius erit propter
 personæ vnitatem vna adoratio, secundum diuersas ho-
 norandi causas, vt sapientiam increatam & creatam,
 &c. plures. Nec verò mirum hoc sit aut inconueniens
 sic de Filio distinctum, cùm & ipsi Patri alius propter
 deitatem, potentiam & creationem honor, alius pro-
 pter dominium & generalem omnium gubernationem
 debeat. Illum latriam, hunc duliam quidam vocant,
Latria. quanquam hoc posterius vocabulum commune est ad
Dulia. vtriusque honoris species, vt ibi, Seruite Domino in ti-
Laur. valla more, Ἀδύσωσπι τῷ κυρίῳ, &c. vt sit hoc de persona Pa-
annotat. in tris allatum, quasi, vt ij loquuntur, simile, ad id quod
Mat. 4. ca. de persona Filij sequitur. Cuius humanitas (retentis
Psal. 2. Scholæ voculis & differentiis) considerata vt res, ado-
 ratur latriâ, Sic enim Christi humanitatem, carnem,
 corpus adorare, nihil est aliud quàm verbū humanatum,
 incarnatum, corporatum adorare. Considerata autem vt
 adorandi ratio, colitur honore, non quidem cū aliis ei
 creaturis sanctis communi, sed excellentiori, qui à qui-
Hyperdulia busdam hyperdulia dicitur, pro ea nimirum quæ in eius
 est humanitate, omnium Dei munerum & gratiarum
 excellentia, plenitudo, atque perfectio, vel nihil veter
 vnam Christi personam pro sua quidem diuinitate siue
 natura diuina, honore diuino adorari, pro humanitate
 autem sua siue humana natura, quatenus & quantum à
 deitate seorsim abstrahi intelligi potest, honore coli in-
 ter creaturas præcellenti. Cæterum quia honor propriè,
 vt prædiximus, ac simpliciter non est nisi terminantis
 passiuè actum honorandi, hunc autem non terminat
 nisi persona cui exhibetur honor, Ecclesia patres & Sy-
 nodos (de quibus statim) secuta, alterum illum humani-
 tatis, vt à diuinitatis subtilibus intelligentiis abstrahitur
 aut separata intelligitur, honorem vt improprium in
 mente retinet, quia patres sic interim locutos inuenit, ad

evitandos de pluribus in Christo personis errores: honorem autem proprium & simplicem, qui non nisi rei subsistenti competit, nobis proponit, & vnica Christum cum Patre & spiritu sancto adoratione adorandum docet, sic ab eodem ipsemet edocta, vt omnes honorificent Filium sicut honorificat patrem. Vnde in litanis solennibus, Christo, qua verè deo, idem quod patri & spiritui sancto clamamus, miserere nobis, non etiam eidem qua homini, & verè tamen homini, idem quod diuis, ora pro nobis. Et in sacris mysteriis corpus & sanguinem Dominicum, vt dominum ipsummet summo honore colimus, non distinguentes, aut certè non abstrahentes corpus ab eo cuius est corpus, sic aut similiter precates, domine non sum dignus, aue corpus, aue sanguis, aue salus mundi, &c. Arque hic est Ecclesie vsus. Sicubi ergo Cinglius carnem aut humanitatem Christi puram, siue separatam aut separabilem credit, per nos licet ne adoret. Nos qui non eam modò non separatam, sed ne separabilem quidè esse credimus, vbi eam cunq; agnoscimus, ibi vt à Dei verbo indiuisam adoramus, non id primùm à Scholasticis mutuati, sed cum eis à patribus patrumq; Synodis in catholica fide ex Dei verbo edocti, vt sequitur ex Damasceno. vt ab hoc ordiar quem hinc potissimùm secuti sunt & citauerunt sententiarij: vt cuius de Orthodoxa fide librorum quatuor, & totidem de Theologicis Petri Lombardi sententis, idem sit argumentum, idem propemodùm ordo. Vnus, ait, est christus, Deus perfectus & homo perfectus, quem adoramus cū patre & spiritu vna adoratione cum immaculata eius carne Neque in adorabilem carnem dicimus, Nam adoratur in vna verbi hypostasi, quæ & ipsi (carni) hypostasis facta est. Neque creaturam colimus, nam non vt nudam carnem adoramus, sed conitam diuinitati, & vt in vnam personam, & vnam hypostasin Dei verbi, duæ eius reuocatae sunt naturæ. Timeo quidem carbonem tangere, propter ignem ligno coniunctum: adoro Christi simul vtriuque, propter carni, coniunctam conitamq; diuinitatem. Idem penè per eadem tradit libro de duabus Christi naturis, ita, si duæ sunt personæ Christi, sedent ad dexteram patris Cherubico

*Ioan. 5.**Litanie.**Eucharistie
preces.**Damasceni**et Petri**Lombardi**librorum idem**argumentum.**Lib. 3. ca. 8.**Carbo. li-**gnum igni-**tum.*

folio, easque vnà cum Patre ac Spiritu res omnis creatura veneratur & adoratur. Ita non Trinitatem adoramus, sed prohibeat Deus ne alij rei seruiamus, nisi sanctæ Trinitati. Patri, qui vna est persona: Filio, qui carnem assumpsit, & vnà personâ cum sua carne constitit: & Spiritui sancto, qui etiam vna persona est: Deus, inquam, prohibeat, ne alij nisi sanctissimæ seruiamus Trinitati. Vt enim gladius igne micans, vbi ignem & flammam recepit, vnus etiam est, sic Christus vnus & vna persona post incarnationem. Vtque gladium flammorum attingere non audeo, non propter ferri naturam, sed ignis cum ferro coniunctione: sic Filium Dei Verbum carni coniunctum veneror & adoro, vnâque carnem, nõ propter carnis naturam, sed propter Dei Verbum carni coniunctum. Regem vnâ cum purpura adoro, purpuramque propter Regem veneror. Atqui Regis & vestis non est hypostatica coniunctio, nec interminata, neque sempiterna, qualis contra in Christo Deo nostro est. Itaque vt vnum sanctæ Trinitatis, vnâ cum Patre & Spiritu sancto, Christum incarnatum Dei Filium & Deum veneror & adoro. Citat eo vbi antè loco, Scholiastes Cassiodorum ex Augustino, exponentem corpus Domini de Maria Virgine sumptum, scabellum diuinitatis eius, propter assumptam humanitatis naturam: Pedes, diuinitatis stabilitatem, quæ semper in naturæ suæ omnipotenti gloria, tanquam indefecta pedum stabilitas, perseverat. Huius ergo Verbi assumptum corpus, quamuis gloriosum, magnum, adorabile, propter humanitatis tamen humilitatem, scabellum pedum competenter accipimus. Itaque cum admonemur adorare scabellum pedum Domini, sacratissimâ Christi carnem, quatenus Deitati vnita, & in eandem hypostasim coniuncta est, adoratione colere iubemur. Perinde atque Regis purpura, cum eam Rex indutus est, vnâ cum Rege adoratur, seiuncta, non eo digna honore censeatur. Idque tum rationi consonum est, tum & scripturarum veritati, vt in quibus Christus etiam vt homo, quia idem quoque Deus sit, adorandus proponitur, adeoque adorari prædicatur, vt illud prophetæ, Adorate eum omnes Angeli eius, Apostolus adductum in testimonium

Trinitas.
P.F.S.

Gladius
ignitus.

Purpura
Regia.

D. Clichto
ueus super
Damascen.
Psal. 98.
Scabellum.
Pedes.

Purpura.

Psal. 96.
Hebr. 1.

ad demonstrandam Christi excellentiam, vertit, Adorēt. Sic enim considerata Christi caro, quatenus vnitur Verbo, iam reuocatur ad hypostaticæ vnionis rationem, & consideratur, vt cum Dei Verbo in vnitae personæ conspirat. In qua consideratione, adoranda venit singulari cultu & latriâ, hoc enim pacto attendentes, in personæ semper dignitatem aspiciamus. Non inquam, quatenus per seipsam consideraretur, non habita Verbi, cui vnitur, ratione, summa quæ Deo vni debetur, veneratione ac reuerentia adoranda, sed vt attenditur Verbo Dei in vnitatem personæ assumpta, cui meritò debetur omnis cultus & adoratio. Quod adhuc Ioannes insinuat dicens, *Latria.* Dignus est Agnus qui occisus est, accipere virtutem, & diuinitatem, & sapientiam, & fortitudinem, & honorem, & gloriam, & benedictionem. Et omnem creaturam quæ in cælo est, & super terram, & sub terra, & in mari, & quæ in iis sunt, omnes audiui dicentes, Sedit in throno, & Agno, benedictio & potestas, & gloria in secula seculorum. Vbi per sedentem in throno, Christi diuinitas (iuxta quosdam) per Agnum, eiusdem designatur humanitas, cui nihilominus omnis vbique creatura omnem dat gloriam. Sed quid id fiat, nisi Christi humanitas, vt vnita Verbo, ab omni vbique creatura cum omni reuerentia & honore adoretur? Vnde idem & in eodem opere Damascenus de Sessione Christi ad dexteram Patris, Sedit, ait, conglorificata carne eius, Adoratur enim cum sua carne ab omni creatura. Et, Filium Dei cum Patre & Spiritu sancto adoramus, incorporeum quidem ante humanitatis assumptionem, & nunc eundem incarnatum, & factum hominem, & cum hoc Deum existentem. Caro igitur eius secundum ipsius naturam (si subtilibus cogitationibus dispecas quod videtur, ab eo quod intelligitur, cogitationeque humanitatem à diuinitate præscindas), inadorabilis est vt creatura, vnita autem Deo Verbo, propter ipsum & in ipso adoratur. Eo namque modo quo Rex adoratur & nudus & indutus, & purpura vt nuda purpura proiicitur atque conculcatur, facta autem regius amictus, honoratur, vt si quis proterere præsumpserit, non raro morte mulretur. Vtique lignum, nudum quidem, ta- *Sedens in throno.* *Agnus.* *Lib. 4. cap. 2. 3.* *Purpura.* *Carbo.*

ctui non est inaccessibleis, sed igni coniunctam & carbo factum, non propter seipsum, nec naturâ suâ, sed ut ignitum: sic caro secundum sui naturam non adorabilis (adoratione utique summa seu diuina) adoratur in incarnato Deo Verbo, non propter coniunctum ei secundum hypostasim Deum Verbum. Nec dicimus quòd nudam carnem adoramus, sed Dei carnem, id est, incarnatum Deum. Hæc Damascenus autor vetus, ut nihil sit Aquina

Manuductiones familiares.

tè aut alios irridere, docentes honorari vel totum in partibus, vel hominem quoque in externis, in veste, in statua, in nuncio, ad hoc probandum & explicandum manuductionibus Regiæ purpuræ, & carbonis videntes. Et permulta inuenias in rerum natura, quæ cum per se talia non sint, propter aliud cui coniuncta sunt, talia fieri.

Corpus & anima.

Corpus si nudum & anima destitutum consideres, humanum licet appareat, humanum non est, ac ne animatum quidem, neque viuit, propter animam cui iungitur vel reiuungitur, viuificatur, semper quandiu ei compactum fuerit, victurum.

Ferrum & ignis.

Ferrum per se densum & opacum, & sic tangibile, insito ignis feruore lucet, candet, ardet, tactui non impunè peruium, semper, siquidem igneum illud ab eo non sperandum cogites, ut ignitum, sic lucidum, candens, exurens, intractabile. Sic cum humanitatem à Diuinitate assumptam, & indissolubiler ei vnitam coniunctamque credamus semper ita permanfuram, & semper proinde coadorandam colèdamque, liceat sanè subtilibus intelligentiis, ut loquitur Damascenus, sed inter perfectos, ut cum Paulo loquar,

I. Cor. 2.

*Natura
duæ vnæ
D. persona.*

carnem Christi puram proponere, atque ita creaturam, absolutè videlicet, & secundum seipsum consideratam, hoc est, duas in vna Christi personâ naturas, ad euitandam earum confusionem distinguere quidem, sed non dirimere, dispescere, separare. Hactenus post Damascenum Scholasticum.

Latinorum doctorum testimonia.

C A P. I I.